

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitruvius Itervm Et Frontinus

Vitruvius

Florentiae, 1513

De horologioru[m] r[at]ionibus & umbris gnomonu[m] aequinoctiali
t[em]p[or]e, romae, & & no[n]nullis aliis locis. Cap. VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12979

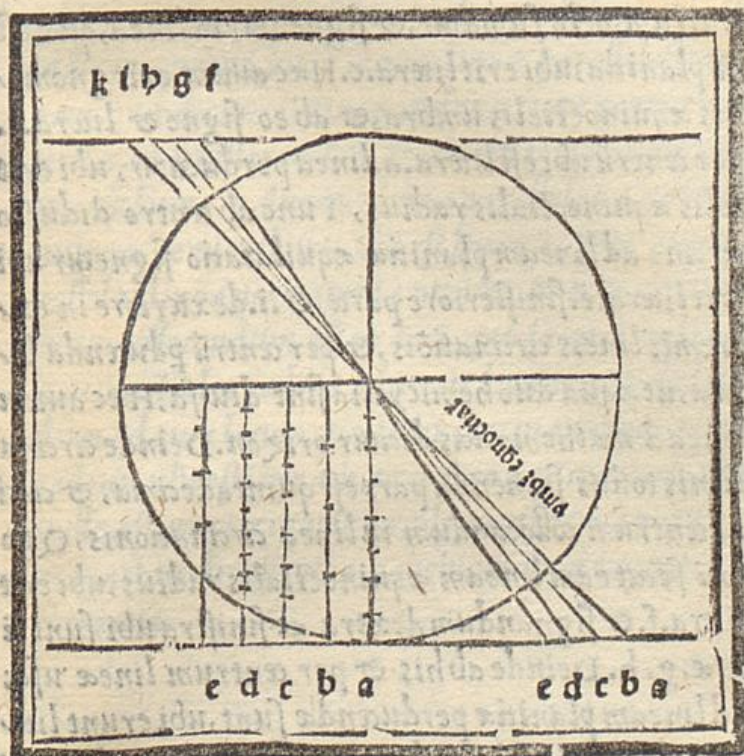
LIBER

tipater, itemq; Achinapolus, qui etiam non e nascen-
tia, sed ex conceptione genethliologie ratios expli-
catus reliquit, De naturalibus autem rebus Thales
milesius, Anaxagoras clazomenius, Pythagoras sa-
mius, Xenophanes colophonius, Democritus abderi-
tes, rōes qbus e rebus natura rerū gubernarentur, quē
ad modū quosq; effectus habent excogitatas relidue-
runt, Quorum inuenta secuti siderum & occasus tē-
pestatūq; significatus, Eudoxus, Eudemō, Callistus,
Melo, Philippus, Hypparchus, Aratus, ceteriq; ex
astrologia parapegmatorū disciplinis inuenerūt &
eas posteris explicatas reliqerūt, Quorū sciētiae sunt
hominibus suspiciendae, quōd tanta cura fuerunt, ut
etiam uideantur diuina mente tempestatum signifi-
catus post futuros ante pronunciare, quas ob res hae eo-
rum curis studiisq; sunt concedenda.

De horologiorū rationibus & umbris gnomonum
æquinociali tempore, Romæ, et nonnullis aliis locis.

Caput, VIII.

Hobis aut ab his separandae sunt horolo-
giorum rationes, & explicandae mēstrua die-
rū breuitates, itēq; depalatiōes, Nāq; sol
æquinociali tpe ariete libraq; uersando, quas ex gno-
mone partes habet nouem, eas umbrae facit octo in de-
clinatione coeli, quae est Romæ. Itemq; Athenis q̄ ma-
gne sunt gnomonis ptes quatuor, umbrae sunt tres.
Ad septem Rhodo quinq;. At Tarenti nouem ad un-
decim. Alexandria tres ad quinq;. Ceterisq; omni-
bus locis aliae alio modo umbrae gnomonum æquino-
ctiales ab natura rerum inueniuntur disparatae.

Vmbra
gnomonis.

a. roma

gnomo. ix.

umbra. viii

b. tarentū

gnomo. xi.

umbra. ix.

c. athene

gnomo. iiii.

umbra. iiii.

d. rhodus

gnomo.

vii. umbra

v.

e. alexan
dria

gnomo. v.

umbra. iiii.

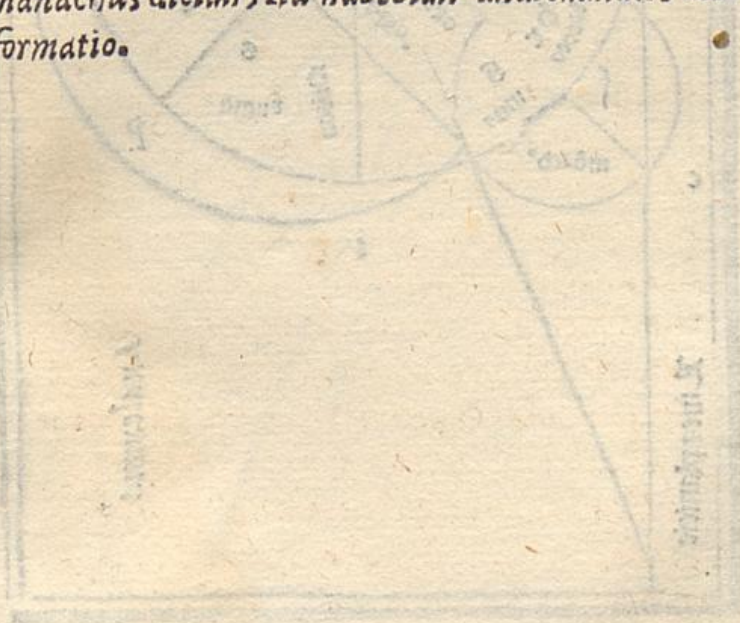
Itaq; in quibuscunq; locis horologia erunt descri-
benda, eo loci sumenda est æquinoctialis umbra, Et
si erunt (quemadmodū Romæ) gnomonis partes no-
uem, umbra octona, describantur linea in planitia, poli
ex media $\pi\rho\delta\varsigma$ δ $\rho\theta\alpha\varsigma$ erigatur, uti sit ad normā, s. alexan-
dria dicatur gnomō, & à linea, quæ erit planities in dria
finem gnomonis, circino nouem spatia dimetiantur, gr. xxxi.
& quo loco nonæ partis signum fuerit, centrum cōsti g. rhodus
tuatur, ubi erit litera. a. & diducto cirano ab eo an. gr. xxxvi.
ero ad lineam planitiæ ubi erit litera. b. cyanatio ar h. athene
culi describatur, quæ dicatur, meridiana, Deinde ex gr. xxxvii.
nouem partibus, quæ sunt à planitia ad gnomonis & q̄rta. i.

V iiii

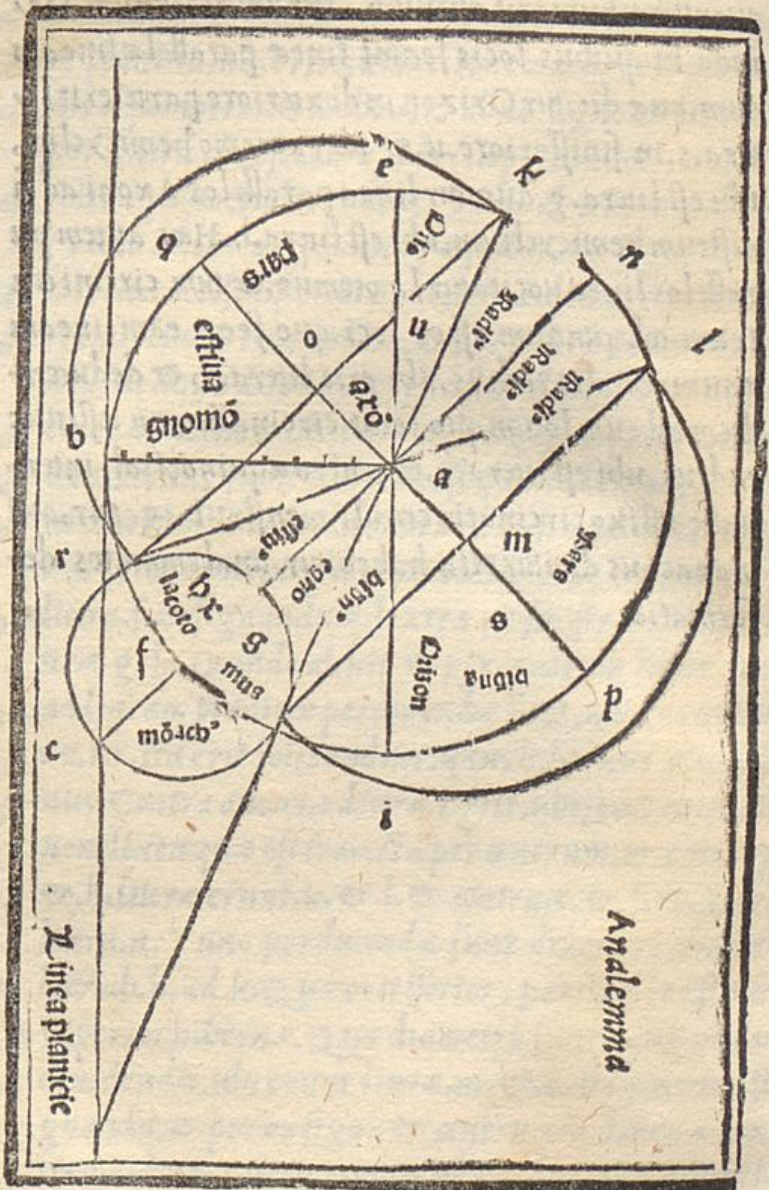
LIBER

i. tarētum centrum, octo sumātur, & signentur in linea, quæ est
 gr. xxxix. in planitia, ubi erit litera. c. Hæc autem erit gnomo-
 et q̄rta. iii. nis æquinoctialis umbra, & ab eo signo & litera. c.
 k. Roma per centrū ubi est litera. a. linea perducatur, ubi erit
 gr. xxxii. solis æquinoctialis radius, Tunc ab centro diducto
 circino ad lineam planitiæ æquilatatio signetur ubi
 Gnomones erit litera. e. sinistrore parte, & i. dexteriore in ex-
 a. gnomo tremis lineis circinationis, & per centrū pducenda li-
 romæ. nea, ut æqua duo hemicyclia sint diuisa, Hæc autem
 b. gnomo linea à mathematicis dicitur orizon. Deinde circina
 athendrū tionis totius sumenda pars est quintadecima, & circi
 c. gnomo ni centrum collocandum in linea circinationis, Quo
 Rhodi loci secat eam lineam æquinoctialis radius, ubi erit
 d. gnomo litera. f. & signandum dextra ac sinistra ubi sunt li-
 Tarenti teræ. g. h. Deinde ab his & per centrum lineæ usq̄
 e. gnomo ad lineam planitiæ perducendæ sunt, ubi erunt lite-
 alexādrice ræ. t. r. ita erit solis radius, unus hibernus alter a sti
 Quotiens uus. Contra autem. e. litera. i. erit, ubi secat circinatio
 metimur nem linea quæ est traiecta per centrum, & cōtra. g.
 umbras re & h. literæ erunt. k. & l. & contra. c. & f. & a. erit
 ducimus litera. n. Tunc perducendæ sunt diametri ab. g. ad
 gnomones l. & ab. h. ad. k. Quæ erit inferior, partis erit æstiuæ,
 ubi est. a. et superior hibernæ. Quæ diametri sunt æque mediæ
 gnomoro, diuidendæ, ubi erunt literæ. m. & o. ibiq̄ centra si-
 gnanda, & per ea signa & centrum. a. linea ad ex-
 ma tremas lineas circinationis est perducenda, ubi erūt
 literæ. p. q. Hæc erit linea pros horthas radio æqui-
 noctiali. Vocabitur autem hæc linea mathematicas ra-
 tionibus Axon, & ab eisdem centris diducto circino
 ad extremas diametros describātur hemicyclia duo

quorum unum erit æstiuum, alterum hibernum. De
 inde in quibus locis secant lineæ parallelæ lineam
 eam, quæ dicitur Orizon in dexteriore parte erit li-
 tera. s. in sinistiore. u. & ab extremo hemicyclio,
 ubi est litera. g. ducatur linea parallelas Axoni ad si-
 nistrum hemicyclium, ubi est litera. h. Hæc autem pa-
 rallelas linea uocatur lacotomus, & tum circini cen-
 trum collocandum est eo loci, quo secat eam lineam
 æquinoctialis radius, ubi erit litera. x. & deducen-
 dum ad eum locum quo secat circinationem æstiuus
 radius, ubi est litera. h. & centro æquinoctiali inter-
 uallo æstiuo circinatio circuli menstrui agatur, qui
 manachus dicitur, Ita habebitur analemmatos de-
 formatio.

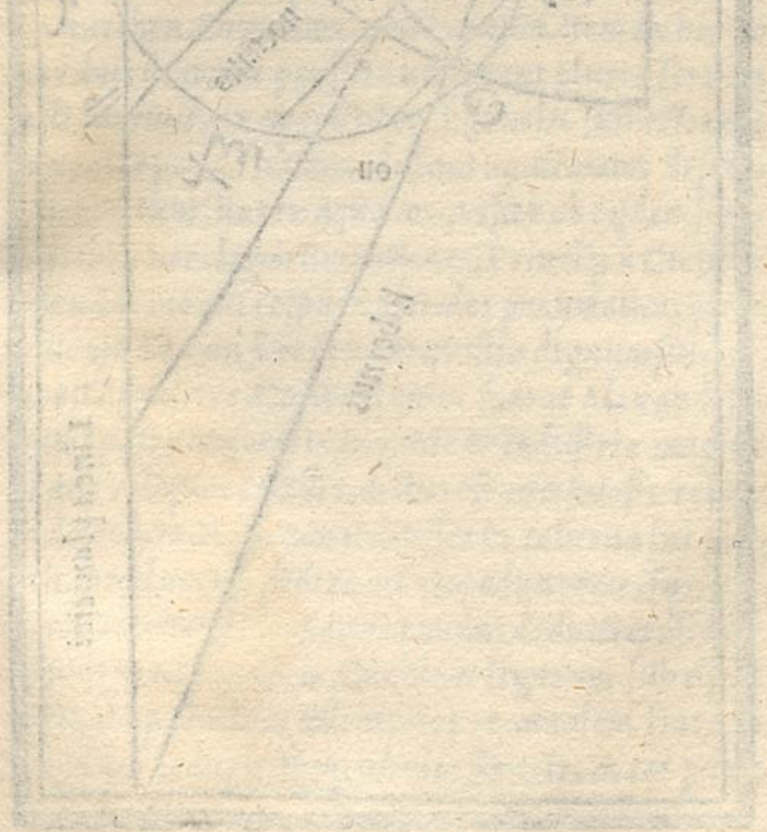

Et hoc est analemma deformatio
 quod est circulus mensuralis
 qui describitur in hoc modo

Cum hoc ita sit descriptum & explicatum, siue per
 hibernas lineas, siue per aestivas, siue per æquino-
 ctiales, aut etiam per menstruas in subiectiōibus

tiones horarum erunt ex analemmatis describēda,
 subicienturq; in eo multæ uarietates, & genera ho-
 rologiorum, & describentur rationibus his artificio-
 sis, Omnium autem figurarum descriptionumq; ear-
 rum effectus unus, uti dies æquinoctialis, bruma-
 lisq; idemq; solstitialis in duodecim partes æquali-
 ter sit diuisus, Quas res non pigritia deterritus præ-
 termisi, sed ne multa scribēdo offendam, à quibusq;
 inuenta sunt genera descriptionesq; horologiorum
 exponam, Neq; nūc noua genera inuenire possum,
 nec aliena pro meis prædicanda uidentur, Itaq; quæ
 nobis tradita sunt, & à quibus sint inuenta dicam.

LIBER

Solare ho
yologum
Romæ.

